

Erik Lindgren

Posthistoriska glimtar från Rätan, församling i Bergs kommun i Jämtland

Innehåll

	sid
Förord	1
Rätan	3
Rätansbyn	6
Bryngelhögen	9
Nederhögen	10
Röjan	12
Rätansbyn	12
Sörtjärn	12
Handsjöbyn	13

Häftet i den posthistoriska skriftserien tillverkas med hjälp av en enkel ordbehandlare, inköpt i juli 1992, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Kopior görs i efterfrågat antal, oftast mellan fem och tio. Det är fråga om ett hantverk med risk för defekter av olika slag. Jag hoppas läsaren har överseende med eventuellt förekommande fel och accepterar min tanke att det framforskade materialet är viktigare än häftets utförande. Tidigare häften har tillverkats med hjälp av en Amstrad ordbehandlare, medan en skrivmaskin har använts för de allra äldsta, liksom till förlagorna för samtliga böckerna under perioden 1981 - 1990.

Erik Lindgren

Copyright Erik Lindgren

Posthistorisk skrift 397

Förord

I min strävan att försöka berätta något om postens utveckling på svenska landsbygdsorter försökte jag till en början att gå fram häradsvis. På grund av läsares önskan att få uppgifter om enstaka orter eller om orter utmed järnvägar gick jag efter några år från mitt ursprungliga indelningssätt.

Detta har så småningom lett till att vissa vakuumpoststättar på olika håll i landet. Min avsikt att skriva något om varje postanstalt utanför stadsområden kan delvis fullföljas, om jag täcker upp enstaka orter, som så att säga blivit över efter tidigare vald indelning.

I vissa fall har jag valt att även täcka uppkomna vakuumpoststättar häradsvis. Efter hand har jag arbetat mig fram längre mot norr, men för andra poststationer än sådana vid järnvägslinjer hann jag förutom Värmland bara täcka landsbygdsområdena i höjd med en linje mellan Bohuslän och Norrköping, innan jag på grund av uppgiven platsbrist vid posten i Växjö måste avhända mig det arkiv som jag hade arbetat med sedan jag avslutade arbetet med manus till boken i anslutning till postverket 350-årsjubileum.

Efter den senaste ombyggnaden av Postmuseum finns det arkivet numera där. Med museets välvilja har jag kunnat låna hem visst material ur detta. Utan att vilja favorisera något område har mitt val denna gång stannat för Jämtland. Det kan ju finnas andra fånar än jag som ägnar sin fritid åt postforskning, men jag känner inte till några. Jag får därför ta risken att det kan bli onödigt dubbelarbete.

Jag gör som hittills, plockar fram en och annan episod från varje ort inom det berörda området på grundval av uppgifter som jag kan finna i arkivet. Det är alltså inte fråga om någon sammanhängande berättelse.

Den knapphändighet som präglar mina anteckningar, hoppas jag kan uppvägas av att jag ibland antecknar diarie- eller arkivnummer i den löpande texten. Intresserade läsare kan med de uppgifterna möjligen underlätta för tjänstemän vid Riksarkivet, där de handlingar nu förvaras, som tidigare fanns i postens centralarkiv, att vid föransmält besök på Riksarkivet ta fram originalen till de handlingar och mera till som jag haft möjlighet att läsa under studier i postens centralarkiv.

Vid kontakt med Riksarkivets personal bör forskare meddela att de arkivnummer som jag lämnar med littera **Tfk** resp **1 b** förvaras i postens material under huvudgruppen driftbyrå och de med littera **Klb** under huvudgruppen personalbyrå. Alla rent postala uppgifter i mina skrifter är hämtade ur avskrifter från den del av de handlingar i Postens centralarkiv, varav det fanns kopior i Växjö till och med september 1995.

Vissa fakta har jag funnit i Svenska Järnvägsklubbens "Järnvägsdata" (ISBN 91-85098-85-X). I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. De olika poststationerna återges i detta häfte i kronologisk ordning efter deras tillkomst.

För läsarnas synpunkter på häftet är jag tacksam. Växjö i april 2001.

Erik Lindgren

Blåbärsvägen 4 352 45 VÄXJÖ

505.					
Kärböle—Österåsen.					
(Från den 4 augusti 1890.)					
O. L.	—	12,15		Kärböle poststation (gästgifvaregård).....	O. S. 3,0 —
O. L.	5,15	7,0	3,4	Ytterhogdals poststation	O. S. — 10,0
O. L.	7,15	7,15	0,1	Vikens gästgifvaregård	T. L. 10,0 —
O. L.	10,0	10,0	1,7	Öfverhogdals skjutsstation	T. L. 9,45 9,45
O. L.	2,0	2,30	2,6	Rätans poststation (gästgifvaregård)	T. L. 7,0 7,0
O. L.	6,30	—	2,4	Österåsens ggd (å linien Ljusdal—Östersund)...	T. L. 2,30 3,0
			10,1		T. L. — 10,30

Grunden för denna tidtabell gällde för postföringen till Rätan (med vissa detaljolkheter i tidpunkterna) från 1876 till dess att postlinjen i stället för att komma från sydost via bl a Överhogdal anknöts i september 1881 till Norra Stambanan i Östavall.

1875-01-01--1887-12-31
Namn Rätansbyn 1888-01-01--1974-02-28
Åter namn Rätan 1974-01-01--1991-05-31

Rätan

En av de 23 poststationer, som öppnades med 1875 års ingång i Jämtlands län i anslutning till kronobrevbäringsreformen, förlades till Rätan. Där antogs länsmannen Fredrik Swensson till föreståndare i hemmanet Sannäs på ett avstånd av omkring 5 km från Rätansbyn. Hans årsarvode 250 kr, anges i poststyrelsens beslut den 17 december 1874. Han lämnade före årets slut över till en annan föreståndare, som framgår senare i texten.

Först finner jag anledning att nämna ett problem, som torde kunna tillskyndas den stora brådska som rådde i beslutsproceduren närmast före 1875, då ungefär häften av programmet för postverkets övertagande av ansvaret för kronobrevbärningen skulle genomföras. Den första häften genomfördes också med stor brådska, huvudsakligen i södra delen av landet, varom jag berättat i åtskilliga tidigare skrifter.

Det fanns ett avtal sedan 1871 mellan postverket och Rätans socken om att socknen under vissa villkor skulle bidra till postföringskostnaderna mellan bl a Överhogdal och Rätan om postgången gjordes dubbel, d v s ökade från en till två turer per vecka. Det tecknade avtalet skulle gälla under fem år, d v s till och med 1875 års slut. När kronobrevbäringsreformen omfattade tillkomsten av postföring även på den sträckan, utgick socknen från att avtalet trädde ur kraft utan uppsägning ett år före avtalstiden.

När det gick upp för socknen, att så inte var fallet, skrev dåvarande kommunstyrelsens ordförande Anders Andersson den 30 januari 1875 till poststyrelsen (brevet felaktigt daterat 1874). Brevet som av poststyrelsens registrator antecknades som inkommet till kanslibyrån den 2 februari 1875, diariefördes med nr 1169. I Trafikbyrå fick det diarienummer 334.

Det innehöll bl a följande text: ". sedan den nya Posten kom i gång, har vi måst bestrida postforslingen av den gamla förutvarande, och ehuru vi äro Postverket eller Generalpoststyrelsen mycken tack skyldig därför att även genom vår trakt postgång blivit anordnad, så anser vi oss likväl vara för mycket betungade om vi fortfarande skall bestrida postforslingen i likhet med förut".

Poststyrelsen fann ingen anledning att häva kontraktet. Det skulle således gälla året ut. Däremot måste med nya villkor, för entreprenörerna delvis förbättrade, gälla med 1876 års ingång. Därför begärde poststyrelsen den 16 februari 1875 länsstyrelsens medverkan till att skaffa entreprenörer för postföringen. Detta innebar att länsmännen höll entreprenadauktioner för att få fram lägsta möjliga anbud. I detta fall utgick länsstyrelsens skrivelser den 2 mars 1875.

Den första auktionen hölls i Rätansbyn den 1 april 1875 och avsåg postföringen mellan Rätan och Österåsen, mellan Rätan och Överhogdal samt mellan Överhogdal och Österåsen. Detta Österåsen var då en gästgivaregård c:a 2½ mil från Rätan utmed postlinjen mellan Ljusdal och Östersund. Orten får sålunda inte förväxlas med Österåsen norr om Östersund, en poststation som från den 1 april 1875 ersattes med poststationen Häggenås. De lägsta anbuden lämnades av tre olika spekulanter, som var för sig för varje postförd mil krävde kr 1:75, 1:85 och 2:-.

Nästa auktion hölls på gästgivaregården i Överhogdal den 8 maj 1875 och avsåg samma postföringssträckor men presenterade på annat sätt. Det hölls en offentlig auktion angående "postföringen dels emellan Överhogdals kyrkoby till Rätansbyns poststation, dels hela postföringen emellan förstnämnda ställe och Österåsen". Handlanden och hemmansägaren H Blomqvist stannade vid det lägsta anbudet, kr. 2:50 per mil för den förstnämnda sträckan, medan det inte blev något anbud alls för sträckan mellan Överhogdal och Österåsen. Därför meddelade auktionsförrättaren, länsmanen O Medéus, att "ny auktion efter skedd pålysning skulle förrättas med avseende å hela postföringen mellan Överhogdal och Österåsen".

Den auktionen kom att äga rum den 22 maj 1875 på Överhogdals gästgivaregård. På vidstående sida återges auktionsprotokollet i sin helhet, sådant det sändes till länsstyrelsen och därifrån till poststyrelsen. Av detta framgår att H Blomqvist nu var den ende budgivaren och krävde kr 2:88 per postförd mil. Länsstyrelsen sände det till poststyrelsen tillsammans med andra protokoll på grund av justeringar av postföringsavtal inom andra delar av länet. Det förefaller ha varit lämpligast att ha en och samme entreprenör för hela sträckan, även om anbudet var högt. En blyertsanteckning av handläggaren i poststyrelsen visar att ärendet var av sådan vikt att det föredrogs i plenum. Normalfallen var att sådana ärenden kunde avgöras inom den handläggande byrån, i detta fall trafikbyrån. Kontraktet som bara avsåg år 1876, sändes med entreprenörens underskrift till poststyrelsen från Östersund den 22 oktober 1875.

Auktionsprotokoll, häft å Öf-
verhogdals gästgivaregård den 22^{de}
Maj 1875.

H. Blomqvist
Nästa auktionsdag undertecknad af en enligt be-
dörlig pålysning i Rätans kyrkoby, å post-
styrelsens begär utgjordes hela postförin-
gen å linjen Överhogdal - Österåsen,
dervid lägsta anbudet gjordes af Handla-
ren H. Blomqvist, hvilken med en skrift-
erklaring af två kronor 88 örd för sin
postförd mil är, i händelse poststyre-
lsen kommer att gilla hans anbud, enligt
de stadgarna som vid förig årens Auk-
tionstålfund företogs, befordrar posten
ätkenna linje en gång hvarje vecka under
ett år tid, räknadt från 1876 års början.
Flera anbud gjordes icke, och auktionen afslutades
efter ungefär en timma från den bestäm-
da tiden. — *H. Blomqvist*
O. Medéus

Nu var visserligen postföringsfrågan ordnad, kanske till ett högre pris än om man hade förlängt det gamla kontraktet med Rätans socken. Men det skulle bli mera komplicerat med poststationen i Rätan, som låg litet avsides på grund av att länsmanen hade den i sin bostad. Det var inte skälet till att han skrev till poststyrelsen den 26 augusti 1875, utan mera det faktum att han ansåg lönen, 250 kr, vara "alldeles otillräcklig i förhållande till göromålen, och en betydlig del av lönen dessutom åtgår till ljus, lack, papper och snören och några extra inkomster, som äro värda att nämna, icke äro med be-

fattningen förenade". Han tillade att om poststyrelsen inte gick med på att höja årsarvodet till 400 kr, sade han upp kontraktet.

Utan till- eller avstyrkan sände postmästaren i Östersund poststationsföreståndare Swenssons brev till poststyrelsen och meddelade för bedömandet av arbetsinsatsen att denne utöver kundbetjäning hade fyra transitposter i veckan att expediera, två från Östersund till Kårböle, två från Kårböle till Östersund samt en post i vardera riktningen i förbindelsen med Haverö.

Sedan poststyrelsen fått nedan återgivna besked från statistiska kontoret om att frimärksförsäljningen under första halvåret 1875 i Rätan uppgått till kr 264:42, tillskrevs länsstyrelsen i Östersund för att bidra till anskaffandet av en annan föreståndare "mot nuvarande avlöning eller skäligen mindre förhöjning".

För poststationen i Rätan som under första halvåret 1875 utlämnade förmånen till ett värde af 264 (tvåhundra sextiofyra) kronor 42 öre.

O. L. Winnberg

Länsstyrelsen svarade den 18 oktober, att handlanden O L Winnberg hade förklarat sig villig överta befattningen mot 300 kr i årsarvode. Den 29 oktober 1875 beslöt poststyrelsen att förändringen skulle genomföras vid årsskiftet.

Den 1 oktober 1879 ersattes Winnberg av folkskolläraren Carl Sundin, men blott för en kort tid. Studeranden Pehr Nylander tog vid enligt poststyrelsens beslut den 20 november 1879. Befattningen präglades av ytterligare skiften på föreståndareposten. Nylanders efterträdare efter en kort tid, folkskolläraren G Johansson, flyttade från orten i slutet av 1885. Då fanns ingen till hands att ta över och poststationen flyttades till inspektör A W Lillienbergs kontor i Sandnäs, där kassören Amnéus skötte den till 1886 års slut.

Det året hade skolläraren P A Häggman tillsatts och en falang av befolkningen sökte påverka postledningen att denne också skulle få bli postföreståndare med poststationen belägen i skolan. Så blev också fallet, men med Häggmans antagande till skollärare förenades villkoret att han skulle avlägga organistexamen inom två år. Han fann emellertid för gott att säga upp sin tillfälligt innehavda befattning som poststationsföreståndare. Mitt i den besvärliga situationen tillkom problemet med att post till Ratan i Västerbotten ibland felsorterades till Rätan och tvärtom. Man fick därför uppleva namnbyte till Rätansbyn den 1 januari 1888.

Som hugad spekulant till befattningen som poststationsföreståndare uppträdde nu handlanden E Eriksson. Länsman L Larsson i Rätan redovisade i ett långt brev till länsstyrelsen den 3 mars 1888 bl a hur olämpligt det vore att flytta poststationen från skolan till den mindre centralt belägna plats, dit Eriksson skulle flytta sin affär från Handsjön. Larsson föreslog i stället att handlanden J Lovén i Rätansbyn skulle överta poststationen. Han bodde "tätt invid skolhuset och kan utan någon sorts olägenhet sköta föreståndarebefattningen". I ett brev till poststyrelsen den 10 mars förband sig denne att "efter Rätans kommuns önskan hava poststationen kvar å sin nuvarande plats i Rätans skolans nya skolhus, där kommunen äger ett rum som får användas till postrum".

Skollärare Häggmans kontrakt upphörde vid halvårsskiftet 1888 och handlanden Lovén var införstådd med att hans nu tecknade kontrakt skulle gälla tills ny ordinarie lärare fanns tillgänglig att ta över postgöromålen. Denna blev fröken Emma Charlotta Hermansson. Det år 1875 fastställda årsarvodet på 300 kr, gällde ännu, men hennes efterträdare den 1 mars 1898, folkskolläraren Thure Albert Emil Hermansson, fick det höjt till 400 kr från det nya seklets ingång, från 1907 års ingång till 520 kr och från den 1 oktober 1910 till 600 kr. Från 1916 fick han dessutom ett personligt tillägg på 100 kr per år (diarienummer 1 b 1919:202).

Med framväxten av Norra Stambanan, som öppnades för allmän trafik på delsträckan Ljusdal - Ånge den 16 september 1881, ändrades postföringsförhållandena även till Jämtland ganska väsentligt. Järnvägspoststationen i Östavall, som kan sägas ligga på den yttersta punkten av banans utbuktning mot väster, kom att bli utgångspunkt för en stor del av postföringen till södra Jämtland. På den mellanliggande sträckan visar nedan återgivna utdrag ur 1939 års postkarta flera poststationer, men de tillkom sent, Kölsillre, Ytterturingen och Överturingen i Västerorrlands län 1903 resp 1899 och 1933, medan den jämtländska poststationen i Handsjöbyn inte öppnades förrän den 1 juni 1936.

Länge före tillkomsten av poststationen i Handsjöbyn hade postföringen till Rätansbyn delvis överförs att utgå från Åsarna vid Inlandsbanan. Dess 15 km långa bandel mellan Svenstavik och Åsarna öppnades för allmän trafik den 1 juli 1918. När också posttrafiken började på denna sträcka, flyttades lantpoststationen i Åsarna till järnvägsstationen. Elin Jonsson, som i juni 1917 hade efterträtt fjärdingsmannen Olof Nilsson som poststationsföreståndare i Åsarna, fick sålunda efter bara något mer än ett år lämna över inventarierna till järnvägsstationens föreståndare.

Det var i detta sammanhang som postföringen till Rätansbyn ändrades enligt ett av postdirektionen i Sundsvall avgivet förslag. Det innebar att posten gick från Östavall två dagar och från Åsarna tre dagar i veckan. Poststationen i Rätansbyn utvecklades positivt, återfick sitt ursprungliga namn Rätan den 1 mars 1974 men var inte livskraftig när 1970-talets kraftiga rationaliseringsvåg nådde sitt maximum under seklets sista decennium. Den drogs sålunda in med utgången av maj 1991, men orten fick behålla postadressen Rätan oförändrad. Ersättningen blev en lantbrevbäringslinje från Åsarna, försöksvis kompletterad med ett avtal med Sparbanken om att överta en del av postservicen. Poststationens indragning redovisades internt på sätt som framgår av nedan återgivna förminskade reproduktion av överdelen av ett informationsblad från postens huvudkontor. Namnet huvudkontor hade den tidigare poststyrelsen fått i detta förändringarnas tidevarv.

ÖVERSIKTEN

Information från Postens huvudkontor

1991-05-16	283-305
Den 2 april 1991 omorganiserades kassafilialen Centralstationen, lydande under postkontoret Stockholm 1, till postkontor 100 13 Stockholm Centralstationen.	* 283 Postkontors- ändringar
Den 25 maj 1991 inrättas ett entreprenadpostkontor, benämnt Örebro Eurostop, med adress Boglundagatan 2. Postadressen till entreprenadpostkontoret blir 700 18 Örebro.	
Postkontor som dras in	Ny ortadress
1991-06-01	
Pk 840 30 Rätan	840 30 Rätan behålls som ortadress

1919-01-01-1931-05-14
Namn Nederhögen 1931-05-15-1967-05-27

Bryngelhögen

Från Rätansbyn utgick en lantbrevbäring till Bryngelhögen, som bl a omfattade byn med namnet Söderhögen. Därifrån skrev ett antal korrespondenter den 23 augusti 1918 till poststyrelsen och anhöll "att Kungliga Generalpoststyrelsen måtte med 1919 års ingång eller dessförinnan i Söderhögen inrätta poststation".

Petitionärerna valda att skicka brevet till postmästaren i Ånge, som överlämnade det till postdirektionen i Sundsvall. Därifrån inforrades via postkontoret i Östersund vissa statistiska uppgifter från Rätansbyn, lantbrevbärings utgångspunkt. Oscar Sundin hade övertagit poststationen i Rätansbyn efter folkskollärare Hermansson. Han lämnade de erforderliga uppgifterna om postmängd med mera under en veckas statistik och skrev kortfattat följande i remissakten: "Att poststation bör inrättas i Söderhögen tillstyrkes".

Postmästare Gottfrid Hedin i Östersund redovisade i sin utredning till postdirektionen i Sundsvall, att det skulle vara högre kostnad för att betjäna berörda kunder med lantbrevbäring än att inrätta en poststation i Söderhögen.

Inlandsbanan var under fortsatt uppbyggnad och Hedin tillade bl a följande i sitt remissyttrande den 11 oktober 1918: "När järnvägen en gång öppnas för trafik, läser väl ändock poststation komma att öppnas i förening med trafikstationen Högarna, ej långt från den plats, där den nu begärda poststationen kommer att förläggas. ... Under nu pågående järnvägsbygge bleve en poststation i Söderhögen till avsevärt gagn. Poststationsföreståndaren i Rätansbyn, vilken nu begärt biträdesanslag på grund av det ökade arbete, som förorsakas honom genom posten till och från personal vid järnvägsbyggnaden, synes böra beredas arbetsminskning. Av förberörda skäl finner jag böra värdsamt tillstyrka bifall till föreliggande framställning".

Efter besök i området uppgav postmästare Hedin i ett brev till postdirektionen i Sundsvall att han på grund av ytterligare inhämtad information vidhöll sin tidigare tillstyrkan om att öppna en poststation. Postdirektionen fann detta riktigt och hemställde i ett brev den 18 november 1918 till poststyrelsen,

"att lantbrevbäringen å linjen Rätansbyn-Bryngelhögen måtte indragas, att poststation måtte inrättas i Söderhögen, att poststationen måtte benämnas Bryngelhögen och förläggas under postkontoret i Östersund, att ersättningen för poststationens skötande måtte tills vidare utgå med 240 kronor i arvode och 20 kronor i dyrtidstillägg samt att postföring måtte anordnas två gånger i veckan fram och åter å en 15 kilometer lång linje Rätansbyns poststation - Böle - Bryngelhögens poststation."

Poststyrelsen beslöt den 26 november att poststationen skulle öppnas med 1919 års ingång med namnet Bryngelhögen. Man kan väl hävda att det var den ökade posttrafiken genom järnvägsbyggarnas närvaro som underlättade den fasta befolkningens önskan att få en poststation. Oenighet rådde dock här om den rätta platsen för poststationen, som förlades till Högarna (omfattande byarna Neder- och Söderhögen), hela nio kilometers körväg från Bryngelhögen, men bara fem kilometer på en ofta använd gångstig.

Ursprungligen hade man tänkt på rallarnas behov av post vid de många järnvägsbyggena redan på 1880-talet. I ett brev från poststyrelsen till regeringen i februari 1884 föreslogs att poststationer skulle få inrättas på orter i områden där järnvägsanläggningar pågick, om det inte fanns någon fast postanstalt inom rimligt avstånd. Avsikten var då att sådana poststationer skulle flyttas från plats till plats efter hand som järnvägsanläggningen fortskred. Regeringen beslöt vid sammanträde i Charlottenberg den 3 mars 1884 bemyndiga poststyrelsen att inrätta flyttbara poststationer och att postföring skulle få anordnas mellan lämpligt belägna postanstalter och de nya poststationerna. Som exempel på sådana kan nämnas en i Apledred i Västergötland och en i Oslättfors i Gästrikland. Den sistnämnda visade sig inte bli tillfällig. Behovet av en poststation där fanns även när arbetsstyrkan hade dragit förbi.

Det var visserligen inte denna princip som tillämpades när Bryngelhögen fick sin poststation men jag anser mig i sammanhanget ha bort nämna att det formellt funnits beslut om flyttbara poststationer. För Bryngelhögens del fastställdes poststationsnamnet sedan postdirektionen i ett brev till poststyrelsen den 18 november 1918 hade skrivit följande: "Enär den trafikstation vid s k Inlandsbanan, som kommer att öppnas i närheten av Söderhögen, skall benämnas Bryngelhögen, anses den nu föreslagna poststationen böra erhålla samma benämning".

Icke förty ändrades poststationens namn den 15 maj 1931 till Nederhögen. Den drogs in den 27 maj 1967 i anslutning till en omorganisation vid tidtabellsskiftet för järnvägen.

I b 5082

Ekonomisk utredning

rörande nedan angivna postanordningar.

Pst. resp. kp. gp. lbb.	Km.	Antal veckoturer	Ersättning pr.				Frankoteckensuppbord		Anm.
			tur	mil	tim.	år	vid post.	vid lbb.	
Nuvarande									
Äll. Rätansbyn - Bryngelhögen	13+23	2	8:-	1:74	0:61	832:-	1916	421:-	Tidtabell G. 2
F. 1/1 1919 begäres			30:-	6:52	2:31	3120:-	1917	757:-	7° Bryngelhögen
							1918-20	645:-	11° Rätansbyn
Blivande									
Äll. Rätansbyn - Bryngelhögen (Söderhögen)	15+15	2	10:-	3:33	1:25	1040:-			Förslagsstatistisk G. 2
post Bryngelhögen						300			9° Bryngelhögen
									12° Rätansbyn
<p>Routen till det som äll. Rätansbyn - Bryngelhögen upphör 31.12.18. till 1/1 1919 begäres för denna lbb. kr. 30:- tur och åter 3120 kronor per år. Det här utan resultat för att behålla lägre arbetskostnader. De som begärde legat synes också förklarar sig, att äll. Rätansbyns Bryngelhögens indragas samt att i stället dels inrättas poststation i Söderhögen, benämnd Bryngelhögen, dels rek. anordnas postföring mellan Rätansbyns och den nya post. en två gånger i veckan, allt fr. 1/1 1919.</p> <p>Posten skulle benämnas Bryngelhögen, då en blivande trafikstation vid den s k Inlandsbanan kommer att inrättas i närheten av byn Söderhögen men med namnet Bryngelhögen.</p> <p>Post. berättelser uppberden vid den ifrågasatta post. en till 1200-1300 kronor per år.</p> <p>På grund av svårigheten att erhålla skriftligt arbete å den nämnda lbb. linjen har under år 1917 ifrågasatts samma ändringar i artens postförordningar som nu föreslås. Arbete å 8 kronor tur och åter, vilket tid då, som för. g. får skiljning några ändringar i de post. anordningarna.</p> <p>De större byarna utmed linjen är: Söderhögen med 167 personer Kleråsen " 90 " " Bryngelhögen " 106 "</p> <p>Tid. bifogad till på förslag skulle korrespondenterna i Kleråsen och Bryngelhögen få hämta sin post vid post. en i Bryngelhögen (Söderhögen), dit de har en vägsträcka av c:a 3 1/2 resp. 5 km. För dessa byar skulle ändringarna medföra en arbetsförhöjning.</p> <p>Även det borde hava varit förhållningssätt att på behöva vilja några ändringar i de nuvarande postanordningarna för en sammanfattning med järnvägens förhållande för trafik. borde på förslag ändras böra bifogad, då det angående allmänt i den nya linjen moln inga ändringar synes kunna antagas.</p>									
<p>Meddellega för pk i Östersund kp 2:20; sp ; älb 2:33; gtt</p>									

1922-09-21--1967-05-27

Röjan

Samtidigt med indragningen av poststationen i Nederhögen vid omorganisationen vid 1967 års tidtabellskifte drogs också järnvägs-poststationen i Röjan in. Den hade öppnats 21 september 1922 när hela bansträckan mellan Åsarna och Sveg uppläts för allmän trafik. Redan från augusti 1919 fanns det provisorisk godstrafik mellan Åsarna och Röjan och sedan januari 1920 mellan Röjan och Bryngelhögen.

I byn **Rätansböle** utmed vägen mellan Rätan och Röjan önskade man också en poststation. Det önskemålet löstes på så sätt att ett postombud inrättades där den 1 juni 1945 med redovisningsskyldighet till poststationen i Röjan. Avtalet om postombudets skötsel var tecknat med Överhogdals kooperativa handelsförening.

Det drogs in samtidigt med Røjans poststation den 27 maj 1967. Såväl detta som poststationen i Röjan och nedan berörda poststation i Sörtjärn ingick i förvaltningsområdet för postkontoret i Sveg.

1924-12-16--1965-01-30

Sörtjärn

Inlandsbanans öppnande för allmän trafik på hela den 102 km långa sträckan mellan Åsarna och Sveg medförde inte något självklart inrättande av poststationer vid tågans anhaltsplatser. I södra utkanten av Bergs socken alldeles norr om gränsen till Härjedalen fanns sålunda hållplatsen Sörtjärn. Vid 1923 års ingång gjorde befolkningen framställning om att en poststation skulle inrättas där (diarienummer 1 b 60/1923). Om inte Riksarkivet har ändrat poststyrelsens förvaringssystem, torde det alltså finnas en kapsel i huvudgruppen "Postens driftbyrå" med huvudtiteln "II A. 1. Inrättande av järnvägsstation 1922-1936". I den kapseln hittar man under föregiven förutsättning ärendet med ovan angivna diarienummer.

Relativt sett utnyttjades poststationen mycket litet och hörde till de olönsamma under så gott som hela existensperioden. Den drogs in med januari månads utgång 1965.

1936-06-01--1961-04-30

Handsjöbyn

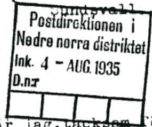
Rätans socken skulle få ännu en poststation, nämligen den i Handsjöbyn strax öster om socknens ursprungliga poststation. Utan positivt resultat gjordes ett försök 1915 (diarienummer 1 b 1915:3174). När frågan åter vaknade till liv två decennier senare, var önskemålen begränsade till ett postombud. Det kan sägas ha varit ett tämligen unikt fall, såtillvida att det var behovet av telefonförbindelser som bidrog till att önskemålen fördes fram. På följande sida återges i förminskat faxsimile framställningen till postdirektionen den 2 augusti 1935 från kommunalfullmäktiges ordförande.

Postmästare Ossian Carlsson i Ånge hade i ett brev till postdirektionen redan den 17 juli gjort en utredning om behovet och bl a uttalat följande: *"Fråga om ändrade postförhållanden i Handsjöns by har vid flerfaldiga tillfällen varit på tal. Byn är emellertid tre km lång och ha byborna ej kunnat ena sig om, var i byn postanordning bör förläggas. En del bybor anse sig bäst betjänta med nuvarande anordning, lösväskor med Rätansbyns poststation".* Carlsson avslutade sin redovisning med att ange sin åsikt om behovet av ett postombud i Handsjön men avstyrkte *"framställning härom för närvarande i avvaktan på att enighet inom byn skall kunna nås, var denna postanordning skall förläggas och åt vem uppdraget bör anförtros"*.

Det på nästa sida återgivna brevet föranledde postdirektionen att begära ett nytt yttrande från postmästare Carlsson. Medveten om att byn skulle riskera att bli utan telefon vid avslag av framställningen om postombud föreslog han *"att postombud måtte anställas med lokal hos handlanden H Grinde i Hansjön mot ersättning av 20 kronor per månad, och att en lösväska fortfarande finge utväxlas mellan Rätansbyns poststation och korrespondent boende i byn Handsjöns västliga del för korrespondenter, som ej äro villiga taga sin post hos postombudet"*.

Efter genomförd komplettering med viss statistik och postmästare Carlssons slutliga yttrande, som återges i faxsimil på sid 15, beslöt poststyrelsen den 22 april 1936 att Handsjö skulle få en poststation med namnet Handsjöbyn från den 1 juni 1936. Den var föga bärkraftig men får kanske ses som ett av postverkets många bidrag till social verksamhet. Poststationen ersattes med lantbrevbäring med april månads utgång 1961.

Till Postdirektionen i Nedre norra distriktet.

Med återställande av Eder skrivelse nr 1513 får jag, tackad för Eder vänlighet att bereda mig tillfälle inkomma med yttrande i denna jämväl för hela kommunen ingalunda oviktiga fråga, härmed anförda följande:

Frågan om inrättande av postombud i Handsjön har aktualiserats genom svårigheterna att tillfredsställande ordna telefonförhållandena i sagda by. Telefonstationen har hittills endast två abonnenter. Ersättningen för skötsel av en så liten station kan ej annat än vara så olygsam, att ingen gärna vill binda sig att ständigt hålla sig hemma och inomhus enbart för att sköta stationen. Enär byn är rätt långsträckt - ca 2 a 3 km. - har postutväxlingen hittills mest ombesörjts genom ett flertal små lösväskor, som vällat såväl postst.föreståndaren i Rätansbyn som postbusschaufförerna onödigt besvär och tidspillan. För att nu bringa ordning och reda såväl i post - som telefonfrågorna hava Handsjöns byamän i samråd med undertecknad och under förutsättning av Kungl.Generalpoststyrelsens bifall till framställningen om inrättande av postombud vidtalat en alldeles i centrum av Handsjöns by boende handlande, vilken förklarar sig villig bliva såväl postombud som föreståndare för telefonstationen. Dennes bostad ligger invid landsvägen och postbussen har alltid haft för vana att göra ett kortare uppehåll härstüdes.

I likhet med postdirektionen och postmästaren i Änge anser jag det synnerligen påkallat, att postombud inrättas i Handsjön till avsevärd nytta för befolkningen framförallt i nämnda by och Digeroerget, varför jag på det livligaste tillstyrker bifall till framställningen.

Den i Eder skrivelse omhandlade av rätt många personer undertecknade inlaga, vari anställande av postombud avböjts, är, efter de upplysningar jag inhämtat, grundad på mera rent personliga och själviska saken ovidkommande synpunkter och får jag hemställa, att intet avseende fästes vid innehållet i denna skrivelse.

Rätansbyn den 2 augusti 1935.

J. H. Hermansson

Kommunalfullmäktiges ordförande i Rätans socken.

Yttrande och förslag.

Med anledning av det inkomna framställning om inrättande av poststation i Handsjön får jag vördsamt anföras:

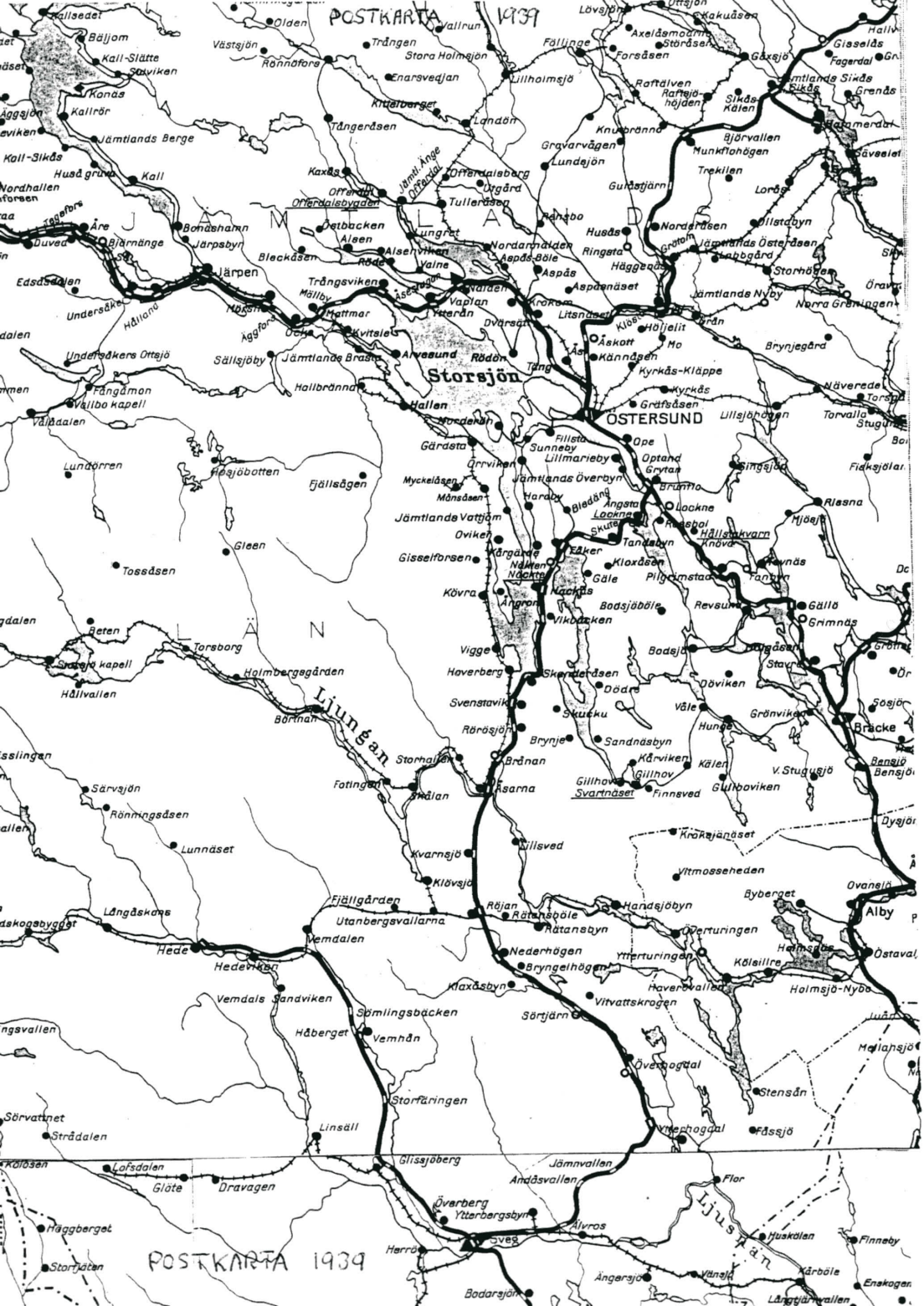
Min uppfattning är att förbättrade postförhållanden för Handsjön by är erforderliga. Postrielsen där är öfver 9 av större omfattning än den borde kunna ha utlof av postombud. Avskil som framgi av ved häi ruden anföras, har det öfver visat sig omöjligt att genom anställande av postombud tillfredsställa öfriga postförhållandena där.

Så gott som en post till Handsjön sätteras och härtäras av postkontoret i Änge och viderrindas med postdeligen från Änge kl 8, förbi Handsjön kl 10, till Rätansbyn kl 11⁵⁵. Posten till Handsjön återkommer dit kl 14⁵⁰ och har där av postdeligen i Rätansbyn följande i lösningsförordningarna med postombud i Handsjön med expediering från poststationen i Rätansbyn skulle medföra samma förutning, 4 timmer, som nu av posten till Handsjön. Denna förutning har av korrespondenterna, men måste säga med fog, påtalats. Efter den 15 måsta maj blir förhållandet än sämre, emedan postdeligen från Rätansbyn till Änge de måsta passera Handsjön 2 i 3 timmer senare. Tärken att postadressen för Handsjön skulle kunna ändras till närmast söderut belägen poststation, Överturingen, och den påtalade förutningen därigenom undvikas, har också förflutit. Detta omöjliggör emellertid färre av poststationen i Överturingen är belägen c. 500 meter från landsvägen, och kan postdeligen på grund av anslutningslängden i Rätans by till Änge och postdeligen ej i vänta posten till Handsjön om expediering i Överturingen. Det enda tänkbare vore, att postombud i Handsjön expedierade direkt från postkontoret i Änge. Detta är utförbart, men är avståndet Änge - Handsjön 7,4 km. varför en del svårighet måste uppstå.

Kostnaden för ett postombud i Handsjön kan, sålles ligen är till 300 kronor för år och bli kostnaden för poststation 440 kr. Framställningen om inrättande av poststation tändlystes, emedan detta är både bättre än förr tillfredsställande lösa frågan. Sämplig, centret belägen lokal ävensom föreståndare för poststation finnes Postkontoret i Änge den 10. 12. 1935 -

Passiansson

POSTKARTA 1939

POSTKARTA 1939